

ORMAN YANGINLARI BASIN AÇIKLAMASI

16 Mayıs 2024 tarihinde başlayan büyük orman yangınlarıyla birlikte, ülke olarak yeni bir afet fırtınasıyla karşı karşıya kaldık. Ülkemize büyük geçmiş olsun. Bu yangınlarda görev alan başta Orman Genel Müdürlüğü (OGM) olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşları ile söndürme faaliyetlerinde gece-gündüz yılmadan çalışan tüm meslektaşlarımıza, personele ve gönüllülere teşekkür ediyor, bir daha böyle felaketlerin yaşanmamasını diliyoruz.

Ülkemizde her yıl iki-üç bin civarında orman yangını çıkmaktadır. Bunların birçoğu küçük veya orta ölçekli olup, orman yangınlarını söndürmekle görevli kurum olan OGM tarafından söndürülmekte, çoğunlukla bu durumdan kamuoyunun haberi bile olmamaktadır. Ancak yangınlar büyüyüp de özellikle yerleşim yerlerini tehdit etmeye başladığında, kamuoyunda bir telaş oluşmakta ve orman yangınları daha yoğun konuşulmaya başlanmaktadır.

Yapılan yorum ve değerlendirmelerden anlaşılmaktadır ki; halen kamuoyunda orman yangınlarının önlenmesinden söndürülmesine, yangın/ekosistem ilişkisinden yangın sonrası yapılacak çalışmalara kadar çok sayıda yanlış bilgi bulunmaktadır.

Orman yangınlarıyla mücadeleyi daha sağlam bir zemine oturtabilmek için toplumun bilgi birikimi ve bilincinin doğru ve yüksek seviyelere çıkarılması önem taşımaktadır. Bu noktada konunun uzmanlarına ve konuyla ilgili çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşlarının söylediklerine kulak vermek ve bunların medyada yoğun bir şekilde yer almasını sağlamak gerekir. Aksi takdirde yanlış bilginin olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak çok güç olmaktadır.

Ülkemizde %99 oranında insan kaynaklı çıkan yangınlar sonucunda, binlerce hektar orman alanı tahrip olmaktadır. Son günlerde çıkan yangınlar büyük oranda; enerji nakil hatlarından, piknik ateşinden, anızdan, semaver ateşinden çıkmakla birlikte esas olarak insan kaynaklıdır.

Ormanlara girişlerin yasaklanmasına, yetkililer ve medya kuruluşları tarafından *"aman dikkat edelim, orman içi ve bitişiğinde ateş yakmayalım"* denilmesine karşın bu yangınların önüne ne yazık ki geçilememiştir. Bu da bize orman yangınları farkındalığı yüksek bir toplum oluşturmanın ne kadar önemli olduğunu, yangınları söndürme ve belki de daha da önemlisi, yangın öncesinde alınması gereken önlemler konusunda daha fazla çalışma yapmamız gerektiğini göstermektedir.

OGM tarafından doğru yapılan birçok çalışma olduğu gibi eksik veya yanlış yapılan bazı uygulamalar da vardır. Yangınların önlenmesiyle ilgili olarak, yangına dirençli orman kuruluşu gerçekleştirebilmek için OGM'nin elbette yapacağı çok iş bulunmaktadır. Bunların neler olduğu ve nasıl yapılacağı hususları, kamuoyu ile defalarca paylaştığımız demeçlerimizde, raporlarımızda ve yayınlarımızda mevcuttur.

Bir kez daha vurgulamak gerekirse; enerji nakil hatlarının bakımlarının düzenli ve zamanında yapılması, gerekiyorsa toprak altına alınması, anız yakmanın önlenmesi ya da anızdan kaynaklı yangınların ormana sıçramasını engelleyici önlemlerin alınması, ateşsiz piknik yapma alışkanlığına sahip ve yangın farkındalığı yüksek bir toplum oluşturulması, yerleşim yeri-orman ara kesitlerinde yanıcı materyal yönüyle kontrol ve bakımların düzenli yapılması, turizm tesislerinin yangın önleme ve söndürmeyle ilgili gerekli altyapıya kavuşturulması vb. çalışmalar, yangın sayılarını düşürme kapsamında alınabilecek önlemler arasındadır. Bunların gerçekleştirilmesi ise ancak politika olarak benimsenip, uygulanmasıyla mümkündür.

Öte yandan, ülkemizde çıkan orman yangınlarının yarıya yakınının nedeni bilinmemektedir. Nedeni bilinmeyen bir durumla baş etmek ve ona neden olan faktörleri ortadan kaldırmak güçtür. Yangınlara neden olan faktörleri bilmek ve bunlara karşı önlem almak yangınla mücadelenin en önemli unsurlarındandır. Bu kapsamda kriminal inceleme başta olmak üzere yangın nedenlerinin belirlenmesine yönelik hassasiyet gösterilmesi ve gerekiyorsa mevzuatta düzenlemeler yapılması önemlidir.

2021 yılında çıkan mega orman yangınlarında olduğu gibi son büyük yangınlar da göstermiştir ki büyük orman yangınlarının yönetimi, farklı bir organizasyon yapısına ve mevzuata gereksinim duymaktadır. Ormanların yönetimi ve orman yangınlarının söndürülmesi OGM'nin sorumluluğundadır. Kurum, 180 yılı aşan bir geçmişe ve yangın yönetiminde bugünden yarına elde edilemeyecek çok derin bir

tecrübeye sahiptir. Bu nedenle orman yangınlarının söndürülmesiyle ilgili olarak bir yetki devri, zaman zaman kamuoyunda tartışıldığının aksine, asla söz konusu olamayacak bir durumdur.

Öte yandan, yangınların yerleşim yerlerine doğru ilerlemesi veya ulaşması durumunda yangın yönetiminin kimde olacağı, nasıl ve kimler tarafından söndürüleceği gibi hususların açık şekilde ortaya konulduğu, **tüm hiyerarşik sistemin ayrıntılarıyla belirlendiği bir mevzuat düzenlemesine ivedi bir şekilde gereksinim vardır** ve geç kalınmıştır.

Yangının afet etkisinin yanında, yönetimi ve organizasyonunda ortaya çıkan eksiklikler, durumun daha kaotik bir hale gelmesine neden olmakta, önüne geçilemez felaketler yaşanabilmektedir. 2021 yılı yangınlarının büyümesindeki en önemli nedenlerden biri budur. Böyle bir düzenleme ve uygulamanın eksikliği son İzmir-Karşıyaka yangınında da ortaya çıkmıştır. Orman yangınlarının yerleşim yeri yangınlarına dönüşme riski her zaman vardır. Değişen iklim koşulları, alan kullanımı ve toplumsal yapıyla bu risk daha da artacaktır.

Yangınlarla mücadele ulusal bir sorun olup, asla siyasi tartışmalara malzeme edilmemelidir. Konuyla ilgili olarak 2021 yılı yangınları sonrasında tarafımızdan çok sayıda rapor ve açıklama yapılmıştır. Halen bu konuda bir adım atılmamış olması hayati bir eksikliklerdir.

Hava araçlarının yangın yönetimindeki yeriyle ilgili de kamuoyunda maalesef yanlış bir algı bulunmaktadır. Bilindiğinin aksine hava araçlarının büyük yangınları doğrudan su atarak söndürmedeki etkinliği zayıftır. Yangın yönetiminin önemli unsurlarından olan hava araçlarının yangınla mücadeledeki asıl etkinlik alanları; yangın ilk çıktığında bir an önce sahaya ulaşıp yangını söndürme, büyük yangınları havadan izleme ve yönetme, büyük yangınlarda yer ekiplerine havadan destek sağlama, yer ekiplerinin sevkıyatı ve ana yangın kaynaklı ortaya çıkan nokta (spot) yangınların söndürülmesidir.

Yangın sonrası yeniden onarım kapsamında kızılçamın yerine başka türlerle ağaçlandırmalar yapalım şeklindeki bir yaklaşım da doğru değildir. Çamların Anadolu'da Miyosenden (23 milyon yıl) beri yayılış yaptığı bilinmektedir. Kızılçam, Türkiye'deki en geniş yayılışlı orman ağacıdır ve doğal türümüzdür. Hatta yabancı literatürde adı "Türk Çamı" olarak da geçmektedir.

Hepimizden daha Akdenizli olan kızılçam yerine başka türler getirelim gibi yaklaşımlar insan merkezli (antroposentrik) bakış açısının ürünüdür. İnsan merkezli bakış açısı ekolojik değil daha çok sosyolojik temellidir. Her ekosistemin kendine özgü bitki, hayvan ve mikro organizma bileşeni ve bu bileşenlerin yüzlerce yıl birlikte evrilmiş bir ilişkisi bulunmaktadır. Bütün bu ilişkileri yok sayıp ağaç türünü kulağa hoş gelen türlerle değiştirelim demek üstün ırk için birbirinin kopyası tüp bebek yetiştirme programı kurgusuna benzemektedir. Yüzlerce yıllık bir ilişkinin ürünü olan ekosistemlere kısa vadeli sosyolojik çözümler uygun değildir. Özetle, kızılçamın olmadığı bir yangın sonrası onarım bizim coğrafyamızda mümkün değildir.

Orman yangınları yönetimi, yangına neden olan koşulların ortadan kaldırılmasından yangına dirençli orman kurmaya; yer ekip ve araçlarının güçlendirilmesinden hava araçlarının etkin kullanılmasına; liyakatli yöneticilerden yer değiştirme uygulamalarının doğru yapılmasına; yangın sonrası üretim ve pazarlamadan ekolojik temelli bir onarım gerçekleştirmeye kadar çok sayıda bileşenden meydana gelen kapsamlı bir süreçtir.

Yangınların insan hayatını ve yerleşimleri etkilemeye başlamasıyla birlikte bu süreç daha da kompleks bir durum almıştır. Ortaya çıkan bu koşullar ekolojik, biyolojik, sosyo-ekonomik ve kültürel tüm süreçleri içine alan bütünleşik bir orman yangınları yönetim sistemine gereksinim olduğunu göstermektedir. Kamuoyuna saygıyla duyurulur. **23.08.2024**

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ YÖNETİM KURULU

Orman yangınlarıyla ilgili daha fazla bilgi için bakınız: <https://www.ormancilardernegi.org/Documents/43f1adf4-63d7-4b90-a74e-83497ad24fb6.pdf>